

Een paar minuten heb ik van het Hot Item team gekregen om iets te vertellen over de ervaringen van mijn bezoek aan Auschwitz in oktober 2019.

Maar, hoe zou je een paar jaar durende satanische moord-industrie, vanuit een paar uur durend bezoek, samen kunnen vatten in een paar minuten?

Toch probeer ik het. Niet alleen met woorden, maar vooral met beelden. Omdat die vaak meer zeggen dan duizend woorden.

Ik beperk me daarbij tot het bezoek aan het gedeelte dat Auschwitz 1 genoemd wordt.

De slachtoffers werden, voordat ze vermoord werden, beroofd van de schamele bezittingen die ze nog hadden.

Met een onvoorstelbare nauwkeurigheid moesten die geroofde bezittingen, door gevangenen uitgesorteerd en opgeslagen worden in barakken. Werkelijk niets werd daarbij over het hoofd gezien. Zelfs hun protheses niet zoals afbeelding 1 laat zien. Hoe ontluisterend wil je het hebben.

Indrukwekkend was ook de onvoorstelbare berg schoenen die te zien (afbeelding 2).

Schoenen die gezeten hebben aan voeten van mensen zoals u en ik.

Confronterend was de vitrine met tallitot (afbeelding 3), Joodse gebedsmantels. Wat is Gods volk aangedaan! Als Jezus in die tijd geleefd zou hebben, zou Zijn gebedsmantel daar dan ook gehangen kunnen hebben?

Samen met onze dochter en zoon stonden we bij deze vitrine met kinderkleding en kinderspeelgoed (afbeelding 4). Wij staarden naar de voorwerpen in de vitrine en de voorwerpen in de vitrine staarden naar ons. Kleren van een kind zoals onze dochter heeft, van een neef zoals onze zoon heeft en van een kleinkind zoals wij hebben. Op zo'n moment heb je elkaar niet zo heel veel meer te vertellen. Zwijgend vervolg je dan je weg door Auschwitz. Op naar de volgende tentoongestelde verschrikking.

De volgende afbeelding (5) is van een vitrine in een ruimte, waar uit piëteit voor de slachtoffers, door bezoekers geen foto's genomen mogen worden. Dit was één van de meest confronterende momenten. Het zien van de onvoorstelbare hoeveelheid menselijk haar dat hier ligt. Hier, in deze vitrine, ligt zo'n 2 ton (!) vrouwenhaar van de in totaal ruim 7 ton haar die men aantrof bij de bevrijding van Auschwitz. Als je weet dat één vrouw zo'n 150gr haar heeft, kom je tot het gruwelijke besef dat hier het haar van 13.000 slachtoffers ligt.

Wat u op afbeelding 6 ziet is de originele deur van de gaskamer van Auschwitz 1. Wij konden nu, na het staren naar die deur, weer 'gewoon' doorlopen. Zij, toen, niet meer.

Hier wil ik toch even iets kwijt.

Wellicht weet u dat de geloofsbelijdenis van Israël, "Sjema Yisraeel, Adonai Eloheinoe, Adonai Echad", ("Hoor Israël, de Here onze God, de Here is één"), de laatste woorden zijn die over de lippen komen van een stervende Jood. Hoe vaak zal deze belijdenis achter deze deur uitgeschreeuwd zijn.

Wanneer in onze erediensten de samenvatting van de wet gelezen wordt, wordt nogal eens gekozen voor de korte versie uit Matt. 22, waar het 'Sjema' ontbreekt.

Zou het niet beter zijn altijd te kiezen voor de lange versie uit Mark. 12, de versie waar ook het 'Sjema Yisraeel' klinkt? Opdat wij blijvend herinnerd worden aan de Shoah én ons blijvend verbonden weten met Israël. Of zijn we daar, zoals dr. Cohen Stuart zich ooit afvroeg, wellicht verlegen mee?

De laatste afbeelding (7): De plek waar je stopt met denken en je alleen verbijsterd om je heen kunt kijken. Een ruimte waar door bezoekers niet gesproken en niet gefotografeerd mag worden. Een ruimte waar eerder de doodsangst werd uitgeschreeuwd, uur na uur, dag na dag, week na week, maand na maand, jaar na jaar. Een ruimte waar nu een daverende stilte heerst. En in die stilte staar je naar de gaten in het plafond boven je waardoor de dood, het Zyklon B, naar beneden afdaalde. Hierover ga ik verder niets zeggen. Daarbij mag u zelf uw gedachten laten gaan.

Auschwitz verlatend, blijft lang de vraag door je hoofd gaan: Hoe heeft dit kunnen gebeuren. Die vraag wordt, vandaag, om je heen kijkend, echter overstemd door een andere vraag. Waarom gebeurt het nu wéér!

Misschien dat Elie Wiesel het antwoord wist toen hij, lopend door Auschwitz, sprak: "het tegenovergestelde van liefde is geen haat, het is onverschilligheid. Onverschilligheid maakte het Auschwitz mogelijk om plaats te vinden."

Elie Wiesel schreef ook ooit: "Iedere oprechte christen weet dat wat stierf in Auschwitz niet het Joodse volk was maar het christendom."

Daarom ook, is deze avond van zo'n groot belang,

Tenslotte wil ik u iets aanreiken vanuit de Bijbel. Ik weet niet of het u raakt, bij mij sloeg het in als een bom toen ik het Jip van Wijngaarden hoorde voordragen tijdens de Holocaustherdenking in Nijkerk in 2017.

Het is Spreuken 24:11-12, maar dan in het Duits, uit de Slachter-vertaling van 1952. Als u de tekst leest zult u begrijpen waarom.

Spr. 24:11-12 (Schlachter 1952)

11 Errette, die zum Tode geschleppt werden, und die zur Schlachtbank wanken, halte zurück!

12 Wenn du sagen wolltest: „Siehe, wir haben das nicht gewußt!“ Wird nicht der, welcher die Herzen prüft, es merken, und der deine Seele beobachtet, es wahrnehmen und dem Menschen vergelten nach seinem Tun?

Spr. 24:11-12 (HSV)

11 Red hen die opgepakt zijn om te sterven, wee als u zich afzijdig houdt van wie wankelend ter slachting gaat.

12 Wanneer u zegt: Zie, wij hebben dat niet geweten, zal Hij Die de harten toetst, dat niet merken? Hij Die uw ziel gadeslaat, zal Hij het *niet* weten?